

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิทยาศาสตร์เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเกี่ยวข้องกับโดยตรง เช่น วิทยาศาสตร์การอาหาร โภชนาการ วิทยาศาสตร์การกีฬา ทำให้เรามีความรู้เกี่ยวกับอาหารรู้ว่าอาหารที่เรารับประทานเข้าไปนั้นมีประโยชน์ต่อร่างกายอย่างไรบ้าง มีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด ในการทำให้ร่างกายเป็นปกติ นอกจากนี้เวลาเจ็บไข้ ก็ต้องรับประทานยาที่เป็นสารเคมีซึ่งเป็นผลผลิตที่ได้จากเรียนวิทยาศาสตร์ทางด้านเคมี หรือกรณีที่ผู้ป่วยมีอาการไข้สูงมาก เมื่อเราต้องการจะทำให้ผู้ป่วยมีอุณหภูมิร่างกายลดลง เราสามารถทำได้โดยใช้ผ้าชุบน้ำแล้วเช็ดไปรอบๆ ตัวของคนป่วยจะทำให้ความร้อนถ่ายเทจากผู้ป่วยมาที่ผ้าที่เราใช้เช็ดตัวผู้ป่วย ซึ่งหลักการนี้เป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิทยาศาสตร์ฟิสิกส์ ส่วนที่เกี่ยวข้องทางอ้อม เช่น เมื่อเราฉีดยาฆ่าแมลง อาจทำให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพสูญหายไป อันเป็นสาเหตุทำให้วงจรชีวิตของสิ่งมีชีวิตนั้นเปลี่ยนแปลงไป ขณะเดียวกันก็จะส่งผลกระทบต่อคนเราด้วย ประเทศไทยเราได้ให้ความสำคัญกับวิทยาศาสตร์และส่งเสริมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นต่างๆ แต่เมื่อมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ของประเทศไทย พบว่า ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และเมื่อเทียบกับประเทศต่างๆ พบว่า นักเรียนไทยยังมีความสามารถทางวิทยาศาสตร์ด้อยกว่าประเทศอื่นๆ ซึ่งดูได้จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในระดับชาติ พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ด้านต่างๆ ต่ำมาก เช่น สมาคมนานาชาติเพื่อการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (International Association for the Evaluation of Educational Achievement – IEA) ซึ่งการประเมินผลการทดสอบ วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ พบว่า ความสามารถทางวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของเด็กไทยทำคะแนนอยู่อันดับท้ายทั้งระดับประถมและมัธยมศึกษา และจากผลการแข่งขันโอลิมปิกทางวิชาการ ในวิชาสำคัญเช่น คณิตศาสตร์ และฟิสิกส์ ก็พบว่าคะแนนของประเทศไทยต่ำกว่าประเทศเวียดนาม และเมื่อพิจารณาการจัดอันดับความเข้มแข็งของประเทศในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดย บรอน (Braun) และคณะในปี 1995 ก็พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 48 จาก 50 ประเทศในโลก และวิชาที่ไทยอ่อนที่สุด คือ คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมีวิเคราะห์ และเทคโนโลยีชีวภาพ

จากการรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ช่วงชั้นที่3 ปีการศึกษา 2551(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) พบว่านักเรียนมีระดับคะแนนสอบวิชาวิทยาศาสตร์น้อยมาก ซึ่งแสดงดังตาราง 1 การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน

ตาราง 1 ค่าสถิติพื้นฐานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ช่วงชั้นที่3 ปีการศึกษา 2551(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่3)

วิชา	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าการกระจาย (SD)	ค่ามัธยฐาน (Median)	ค่าฐานนิยม (Mode)
ภาษาไทย	41.036	11.03	40.00	40.00
สังคมศึกษา	41.369	11.937	42.00	44.00
ภาษาอังกฤษ	34.564	12.08	32.50	30.00
คณิตศาสตร์	32.636	11.682	31.00	29.00
วิทยาศาสตร์	39.388	14.122	37.50	32.50

จึงเป็นหน้าที่ที่ทุกฝ่ายจะต้องเข้ามาแก้ไขเพื่อให้จัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำได้หลายรูปแบบด้วยกัน แต่แนวทางหนึ่งที่จะแก้ไขได้ คือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ดี ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนอยากเรียนวิทยาศาสตร์ ทำให้มีความรู้ความคิดด้านวิทยาศาสตร์ และทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น การออกแบบการเรียนรู้จะต้องให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ คือ กระตุ้นการตอบสนองต่อผู้เรียน และมีความหลากหลายพร้อมที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนในขณะที่เกิดความสนใจการเรียนรู้ นอกจากนี้รูปแบบการสอนต้องทำให้ผู้เรียนและผู้สอนมีลักษณะที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงและมีปฏิสัมพันธ์กัน (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542)

รูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่ผ่านมา นั้น ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดหรือเลือกรูปแบบการสอนตามแบบที่นักการศึกษา ผู้รู้ที่มีชื่อเสียงที่ได้รับการยอมรับในช่วงเวลานั้นๆและใช้แนวคิดปรัชญาความเชื่อ หรือเกิดจากครูผู้สอนศึกษารูปแบบการสอนต่างๆ แล้วทำการสังเคราะห์พัฒนาเป็นรูปแบบการสอนเพื่อใช้ในการสอน อย่างไรก็ตามรูปแบบการสอนเหล่านั้นอาจจะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนก็ได้ หากต้องการให้รูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพแวดล้อม จึงน่าจะค้นหารูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์จากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือ

นักเรียนและผู้สอนในแต่ละระดับชั้น โดยอาจใช้การสัมภาษณ์นักเรียนและครูผู้สอน การสังเกต พฤติกรรมของนักเรียน เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน โดยสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ ของนักเรียน(Learning Style)ในช่วงวัยต่างๆ และเหมาะสมกับสภาพสังคมในท้องถิ่น ซึ่งจะ ทำให้การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย เกิดการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และ เอื้อประโยชน์สูงสุดต่อสังคมไทย

จังหวัดอ่างทองเป็นจังหวัดเล็กๆที่ประกอบไปด้วย 7 อำเภอ ระยะห่างจากอำเภอหนึ่งไปยังอีก อำเภอหนึ่งที่อยู่ติดกันจะห่างกันโดยเฉลี่ย 8 ถึง 10 กิโลเมตร ดังนั้นบริบทต่างๆจึงใกล้เคียงกันมาก จนแทบจะไม่มี ความแตกต่างกันเลย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก็มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงคิดว่าจะทำการศึกษาหรือแก้ปัญหาเป็นกรณีศึกษาเกี่ยวกับการ หารูปแบบการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมมากที่สุด จึงทำให้สนใจที่จะศึกษารูปแบบการสอน วิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดอ่างทอง

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของ เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของ เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอ่างทองที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ที่เหมาะสมกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง โดยแยกศึกษาเป็น 2 ประเด็น คือ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่ เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดอ่างทองกับรูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบ ปกติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมกับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดอ่างทองระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอ่างทองที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของเขตพื้นที่ การศึกษาจังหวัดอ่างทอง

สมมติฐาน การวิจัย

รูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่ได้นั้นจะส่งผลดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทองที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์จะมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องงานและพลังงานสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนตาม รูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์แบบปกติ
2. นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดอ่างทองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. นักเรียนมีเจตคติต่อรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดอ่างทองอยู่ในระดับมาก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วยประชากรที่ใช้ในการหา รูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์กับประชากรที่ใช้การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติที่ต่อ รูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ มีรายละเอียดดังนี้
  - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษารูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์นั้น คือ ครูที่สอนวิชา วิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง
  - 1.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติที่ต่อรูปแบบ การสอนวิทยาศาสตร์ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง
2. ตัวแปรที่ศึกษา
  - 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์
  - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง
3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ศาสตร์ตามหลักสูตรของสสวท. ในระดับช่วงชั้นที่ 1-3 เรื่องงานและพลังงาน

4. ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตั้งแต่ ตุลาคม 2553 ถึง สิงหาคม 2554

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง
2. เป็นแนวทางในการสอนวิทยาศาสตร์ของครูอาจารย์ที่สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดอ่างทอง หมายถึง รูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดอ่างทอง ที่จัดตามแนวคิดของตามความคิดเห็นของครูที่สอนวิทยาศาสตร์ในจังหวัดอ่างทอง

2. รูปการสอนวิทยาศาสตร์แบบปกติ หมายถึง รูปแบบการสอนของ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบการสอนของ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) แต่ละขั้นตอน ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้
 ขั้นที่ 1. ขั้นการอภิปรายปัญหา เป็นการเริ่มต้นเพื่อ จะนำไปสู่การกำหนดปัญหาหรือ แนวโน้มให้นักเรียน คิดออกแบบการทดลอง หรือตั้งสมมติฐาน และหาวิธีทดลองเพื่อทดสอบ สมมติฐานแล้วแต่กรณี ผลพลอยได้จากขั้นตอนนี้คือการช่วยฝึกและปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักใช้ ความคิดของตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นที่มีเหตุผลของผู้อื่น

ขั้นที่ 2. ขั้นกิจกรรมการทดลอง เป็นส่วนสำคัญของการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ในการที่จะนำไปสู่การฝึกทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ ฝึกให้นักเรียนรู้จักทำงาน ร่วมกับผู้อื่น แต่ถึงแม้ว่าการทดลองจะเป็นส่วนสำคัญของการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ก็ตาม ในบางครั้งครูอาจดำเนินการสอนไปตามกระบวนการของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยไม่ มีการทดลองก็ได้ แต่ทั้งนี้กิจกรรมที่นำมาแทนในส่วนนี้ได้แก่ การซักถาม การยกข้อมูลที่มีอยู่ก่อน มาอภิปรายสรุปผล หรือการจำลองสถานการณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลมาอภิปราย สรุปผล แล้วแต่ความ เหมาะสม ดังนั้นการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้จึงอาจเกิดขึ้นโดยไม่มีการทดลองเลยก็ได้

ขั้นที่ 3. ขั้นการอภิปรายหลังการทดลอง ครูจะต้องพยายามตั้งคำถามเพื่อนำนักเรียนไปสู่ข้อสรุปหรือแนวคิดหรือหลักการสำคัญ ๆ ของบทเรียนนั้น ๆ

3. เจตคติต่อรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดอ่างทอง หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่ได้จากการสอบถามจากนักเรียนและครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดอ่างทอง